

است یانه و از چند روز قبل دو سه نفر از روزنامه نویسها بعضی چیزها نوشته اند در باب آنها چه اقدامی کرده اند .

آقای شایخ حسین - مطالبی که آقای میرزا آقا قاضی صبیح است ولی بعقیده بنده باید اسم وزراء در حضور و قیابشان معترفا برده شود و هرگاه کاری دارند وزیر خواسته شود و توضیحات از او بخواهند هر گاه نتوانست جواب بدهد عزل او را از پیشگاه ما بوی خواهد شد .

سیدالحکما - شش ماه است که قانون وزارت داخله از مجلس گذشته و بوجه های پوی رسیده و هنوز در مرکز هم به وقوع اجرا نگذاشته اند خوب است چیزی بوزیر داخله نوشته شود که این قانون را از مرکز شروع کرده اجرا نمایند بدرد سایر ولایات هم مجری نمایند .

آقای شایخ محمدعلی - صحبت مختلط شد اولاً از قانون عدلیه صحبت شد رئیس فرمودند هفته آتی بنده عرض میکنم این قانون که دست میآید چون مقدمات او را نمیدانیم نمی توانیم رای بدهیم مثلا نوشته در ماده فلان و بنده هیچ مسیوق بآن ماده نیستم دیگر این که این عبارات طوری نوشته شده من که فارسی و عربی میدانم معنی این عبارت را نفهمم در این صورت باید یک حوزه درس تشکیل داد و این عبارات را درس داد عبارت قانون باید خیلی سهل و ساده نوشته شود و فصل بفصل تصویب شده و بوجه رسیده و اجرا گردد تا ادارات منظم شود اما در باب وزراء بعقیده بنده اشخاصی که سال ها نمان استبداد خورده و ملت را کمر بسته گذاشته اند گمان نمیرود دست از نمان استبداد بردارند و باید بآنها اعلام کرد که دیگر مجال است این ملت بیهاد شده دست از حقوق خود بردارند و تن بظلم و استبداد بدهند .

آقای میرزا آقا قاضی - مطلبی که در باب روزنامه اظهار شد راجع باین بود که بعضی از روزنامه ها از حقوق مقرره جمهوری هم تجاوز کرده اند همچنین از حقوق مشروطیت و از حقوق مقرره اناسبت و ادب و غیره تماما تجاوز کرده بکوفتی یکی از نوکر های ظل السلطان استغناء نوشته و مجلس لباس در پیشی شده این مسئله که بسمع ظل السلطان رسیده گفت بهر لباس باشی از من خارج نشوای بود و از من هستی اشخاص مستدین ماقبت علاج خود و اخرا الوداد در آن ندانند که در میان ملت و مجلس پارلمان احداث تفرافی بنمایند و از آنجائی هم که ملت عادت نموده اند بر اینکه هر یک از اوزاق جریاید همین قدر که فحاشی کرده باشد آن جرییده را گرفته بخواهند چنانچه روزنامه مساوات و رفه منتشر کردند که به احاد و افراد و کلا نهایت بند گسویی را نموده بلکه بهیئت مجلس و رؤسای روحانیین و غیره چیزها نوشته است و نمیگویم چرا نوشته البته مفرض بنده هم وقت در همه جا بهر لباس خواهند بود اما این ملت عرض میکنم که ما زور آوردیم وقوه استناد را از میان برداشتم و ملجاء مردم مجلس پارلمان شد حالا اگر اهمیت اینجا هم از میان برداشته شود آیا ما به بینیم در عوض اینجا جای دیگری را معین کرده ایم یا باید یک شکل دیگر ملجاء دیگری درست کرد پس ماها که اینجا نشسته ایم میگوئیم امروز صلاح ملت نیست این طور رفتار نمایند مرا هم میثناستند پیش از اینکه در این

مجلس بیایم یک اندازه می توانست شرافت خود را حفظ کنم ولی از آن روزیکه در این مجلس آمده ام شرافت من هم وک شده است و من میگویم که مستدین بخوبی ما را بدست خودشان بیاورد اغراض خود سازند انتقاد در همه جا صبیح است می نویسند و بر ناطق و کلا اعتراض می نمایند اما نه این طوریکه در این روزنامه نوشته شده است و استبداد از هر جا که بروز کند همان استبداد است و محرک آنهم ستم می باشد آن کسی که بالای ستم میگوید باید کزیرا بکشند یعنی چه یعنی مجلس نباشد او میخواند این اساس را هر هم ندانم این وقت میگویم که نباید معترفا برده وقت اینها شیها را با اشخاصی سر و کار دارند و روزها افتاء شبهه وقتنه می نماید خوب است ملت ملت این مطالب باشند و خود را بدست خود هلاک ننمایند .

آقای میرزا محمود - بموجب نظامنامه اساسی شرف احاد و افراد خلق باید محفوظ باشد همان طوری که من شرف خود را میخواهم شرف وزراء هم باید محفوظ بداریم و همچنین شرف تمام افراد ملت را هم باید محفوظ داشت چه ضرر دارد بملایمت و قبول این همانطور که جناب نواب گفتند وزراء را بخواهند که توضیح بدهند نه این که بلسان خشن بگویند با آنها نمی گذرد رختخواب استبداد خوابیدند و آن استبداد خورده اند خوب است که بملایمت و اتحاد رفتار کرد تا این که کارها اصلاح شود .

وکیل التجار - مجلس مدتی رحمت کشیده قانون تطبیقات نوشت که دیگر این اصحاب از روزنامه ها نشود و این مطالب راجع بوزیر علوم است اگر روزنامه نسبت به هم چیزی نوشته است باید مدعی العموم حاضر شده و وزیر علوم رسیدگی نموده مجازات بدهد و همچنین نسبت بسلطنت و اگر نسبت بولکلایراد و تعرض نموده هر یک از کلا که میخواهند میروند مدعی میشوند و طرف را حاضر نموده معا که میکنند و در مجلس شورای ملی عنوان روزنامه صبیح نخواهد بود .

حسینقلی خان نواب - کرا را عرض شده که موضوع مذاکرات مجلس باید قبل از وقت معین باشد و چون موضوع مذاکره معلوم نیست نیست که این گونه مذاکرات بیان میآید اگر ما روزیکه مطلب مهمی میدانستیم که صرفه ملت در آن بود مطرح میشد دیگر اینگونه مذاکرات بعهد در تمام جاهها معمول است که روزنامه ها خیلی چیزها نسبت بقام طبقات می نوشتند و البتاً اعتراضات مهمی در نزد ملت پیدا نمیکند از آن گذشته روزنامه نویسی میشوند بجا خیلی ایراد نمایند در صورتی که چشم خود می بینند یکسفر بسیار در شیراز کشته و جسد او را می سوزانند و یکسفر حج را اسلام را نیز در آنجا میکنند و دست همچنان کرده و از مجلس خواسته که لاف اطفاء این نایبه را بشنیم فقر ضرر و مفاسد نشانند در عوض این که همراهی با آنها شود در این جا و کلام میگویند که ما باید از قانون خارج شویم در صورتی که خیلی از مردم قانون عمل شده و برخلاف رفتار نموده ایم و حالا اینطور ایرادات در روزنامه میشود در صورتیکه حق مجلس مذاکره این گونه مطالب نیست .

رئیس - شما گویا تمام و کلا را بی حس و بی حدت عرض کرده اید چنین نیست بنده فضلا با اندازه خودم دیگر در این جا نمی نشینم .

(در این موقع مجلس تعطیل شد و پس

از دقیقه با حضور تمام و کلا مجدداً متوقف شد)

آقای حاج امام جمعه - مرد بزرگ زده بیچاره بود از آنکه مرتها از فشار ظلم به نیک آمدند فکری که کرد این بود که ما را انتخاب کردند که امورات آنها را اصلاح نمایم بشیوه است در اینجا که نشسته ایم هر کس رأی صواب با ناصواب خود را میگوید بعد از آن رأی که صواب است اخذ میشود زیرا که بدانند مع الجاء و بدیهی است که جماعت بظرف رای غلط نبرود اما بدیهی نه ملت ما چنان تصور می نماید که اگر عقیده ما مختلف شود خدای بخواسته باطنا باهم اعتراض و کدورتی داریم و حال آن که چنین نیست و در هر مطلبی که بیشتر اعتراضات وارد شود بهتر است و آن مجلس مایه امروزی است ما که آمده ایم امورات ملت را اصلاح کنیم اول باید خودمان را اصلاح کنیم این حال ملت این حال خودمان که دروغ با هم اعتراض داریم سایرین چنین فرض میکنند که ما با هم دیگر مشاجره مینماییم و کدورت منوی در بین هست و حال آنکه چنین نیست و ما خودمان را اصلاح بکنیم امور ملت را بهتر کنیم اصلاح کنیم و بجهت بیانها و اظهارات برای اینگونه صحبتها لازم نیست .

نایب رئیس - بنده فرمایش شما را تقویت میکنم و امید است که و کلا هر جوقت با هم دیگر کدورت ظاهری و باطنی نداشته و در اندر و مخالفت در رای دلیل کدورت از هم دیگر نیست معنی کسوتی - نوبتون همین است که آراء با هم دیگر مخالفت داشته تا بیاجاه و مجادله مطلب تفریح و تصفیه شود چیزیکه هست رئیس مجلس حق دارد اگر دید که مذاکره بجائی منتهی میشود که اسباب کدورت باشد از مجلس بر خیزد و این مطلب قابل مذاکره و مباحثه نیست و فردا صبح هم کمیسیونها متعاضات و عصر هم علی الرسم هر هفته مجلس خصوصی برقرار خواهد بود .

(مجلس ختم شد)

مذاکرات روزیکه شبیه است
و ششم شهر صفر المظفر
دارالشورای ملی

بلاصه مذاکرات روز شنبه ۳ را آقا میرزا مراد قاضی قاضی قرائت کردند .

نایب رئیس - جناب احتشام السلطنه از ریاست و عضویت مجلس متعاضت استغفا نموده و کاغذی نوشته اند قرائت میشود .

(قرائت شد)

خدمت و کلام محترم مجلس شورای ملی شریفانه از گانه معروض میبازد در این مدت که بنده از حسن ظن آقایان و کلا ملت عضویت مجلس و ریاست آن انتخاب شده بودم مشغول خدمات بوده آنچه در افواه خود داشتم بفعل آورده ولی متأسفانه این خدمات بنده در ذره بعضی قبول نشده چون این طو را است آنها امروز از عضویت مجلس متعاضت استغفا داده و بعد از در خدمات دیگر مت مشغول خواهم بود .

نایب رئیس - نهایت جای تأسف است که جناب احتشام السلطنه از ریاست و عضویت مجلس خود را متعاضت داشته اند البتکه هر کس آزاد است و در صورتیکه خودشان بطلب خاطر استغفا از ریاست و عضویت داده اند دیگر نمیشود ایشان را مجبور نمود و اگر باید موافق قانون اساسی رفتار شود خوب است

آقایان وسلا رئیس انتخاب کنند لهذا صبح روز چهارشنبه آقایان وکلا حاضر شوند که انشاءالله برای مجلس مانی پنجشنبه رئیس انتخاب نمایند بعضی گفتند که روز چهارشنبه دیر است و بعضی هم گفتند پنجشنبه سیزده است بر شما اظهار نمودند یا امروز یا روز شنبه باید انتخاب رئیس نمود.

آقای حاج امام جمعه - باعقاد بنده روز چهارشنبه بموجب اخبار نجس است یا همین امروز انتخاب رئیس نمایند یا باشد برای روز شنبه .
نایب رئیس - چون انکار آقایان حاضر نبوده و این چندروز هم مجلس بواسطه ایام فرا تعطیل است فراد بگذاردن برای روز جمعه.

حاجی سید نصرالله - مقام ریاست مجلس امروز خیلی در ملکتما اهمیت دارد باید دقت شود که یک نفر از همه ماها مقدم تر باشد در منظم داشتن مجلس و آن هم نهایت تأمل و دقت را لازم دارد و باید یک نفر را که حال قانونی داشته باشد و از همه شئون خود گذشته نظم و ترتیب مجلس را منظم بدارد انتخاب شود و این مسئله در منطبق مسلم است که شکل اول بدیهی الانجاست اگر چنین است این مجلس حکم شکل اول را دارد که اگر مذاکرات مجلس بی نتیجه نماند و نتیجه گرفته شود این ملک در تحت نظم خواهد درآمد و تاکنون که ما از مجلس سودی نبرده ایم بجهت همین است که مجلس مادر تحت نظم و ترتیب نبوده من که یکی از اجزاء رئیس هستم تاکنون بدون تکلیف بودم مقصود اینست که باید خیلی دقت بشود کسی که سزاوار این کار مهم است انتخاب شود.

نایب رئیس - روز شنبه روزیست که وکلا باید کار بکنند برای ملت چه ضرر دارد این چند روز که تعطیل است روز جمعه حاضر شده رئیس را انتخاب کنند که روز شنبه مشغول کار بشوند (جمعی گفتند صبح روز شنبه باشد) .

نایب رئیس - پس خواهش میکنم که آقایان هر کسی را که در نظر دارند دقت و تأمل نموده روز شنبه صبح دو ساعت از دسته گذشته حاضر شوند برای انتخاب رئیس و حالا بر حسب تعیین دیر روز باید قانون عدلیه خوانده شود .

آقای سید عبداللّه مجتهد قانون عدلیه باید بنظر آقایان علماء برسد پس خوب است چند روزی باشد بنظر آقایان علماء برسد حالا قانون دیگر بخوانند.

آقای شیخ محمدعلی - دیر روز عرض کردم امروز هم عرض می کنم که این قانون عدلیه ورق وسط را دادند باید بر ترتیب از اوراق اولیه شروع بشود تا اینکه معلوم شود نه اینکه ورق وسط آن را بدهند دیگر اینکه کتفم بنده که سواد عربی و فارسی را تحصیل کرده ام از این چیزی نمی فهمم قانون باید سبابت سهل و ساده نوشته شود.

اسدالله میرزا - بنده اگر چه برخلاف رای اکثر هم باشد عرض میکنم که تا رئیس معین نشود مجلس رسمیت پیدا نخواهد کرد اول وظیفه وکلا و امروز تعیین رئیس است.

آقای سید عبداللّه مجتهد - حالا این چند روز که تعطیل است باشد و آقایان وکلا تأمل نموده از روی دقت بصیرت انتخاب رئیس بشایند.

لسان الحکما - مطلبی که شاهرزاده اسدالله میرزا بیان کردند قانونی است و صبح است در صورتی

نایب رئیس می تواند در جای رئیس بنشیند که رئیس باشد.

آقای شیخ محمدعلی - قانون ملکیت باید مطابق انتضای مزاج آن ملکیت باشد نباید قانون سایر بلاد را آورد اینجا طابق انزل بالنمل مجری نمود امروز انتظام مجلس ما با کسیون ما است و انتظام کسیونها با رئیس است که مراقبت تمام تمام داشته باشد پس باید فکر نمایم که یک نفر شخصی که قابل این کار است انتخاب نمایم.

اسدالله میرزا - فرمایشات آقا متضاد است از یک طرف وجود رئیس را اهمیت میدهند و بعد از آن می گویند انتخاب رئیس برای چند روز دیگر باشد و حال آنکه در تمام ممالک خارجه بجهت همین نکات وجود رئیس را اهمیت داده فوراً انتخاب می نمایند و علاوه این قانونیست که خودمان وضع کرده ایم بعد از ملاحظاتی زیاد .

آقای میرزا محمود گویا در قانون داخلی مجلس باید او را بخوانند تا معلوم شود .

حاجی سید نصرالله - در قانون نوشته شده است که رئیس انتخاب کنند نه اینکه مجلس رسمیت ندارد.

آقای میرزا فضلعلی آقا - انتخاب رئیس اهمیت دارد باید از روی تأمل و دقت انتخاب شود علاوه چون این چندروزه تعطیل خواهد بود پس در حقیقت منافی با فوریت هم نیست و چنین نیست که کسیونها از کار بخواهد باید از روی تأمل و دقت انتخاب رئیس کرد و این چندروزه هم ایام تفریح داری است

آقای شیخ حسین - اینکه می گویند چندروزه ایام تفریح داری بیاید هیچ تفریح داری بالاتر از این نیست که امور یک ملکیتی را چند روز معطل بگذاریم دیگر اینکه کبلی که هشت ماه است در این مجلس کسی را نشناخته این دوسه روز هم نمی شناسد و دیگر اینکه جمعی مستبدین هستند که اگر این چراغ قدری کم نور شود خوشحال میشوند پس باید اول در این مجلس رئیس انتخاب نمود و بعد مشغول مذاکرات شد.

حاجی میرزا آقای حسین زاده - اینجا مذاکره میشود که اگر رئیس نباشد مجلس رسمیت ندارد در این صورت پس رئیس را هم نمی تواند انتخاب نمایند.

آقای شیخ محمدعلی - ما رئیس را چنین دیدیم که باید شخصا کسی باشد که پارادۀ شخصیه خود حافظ حقوق ملت و شخص همین و درست باشد ما چند نفر که تازه آمدیم درست نمی شناسیم که کی برای اینکار خوب است پس باید منتھی تأمل و دقت را کرد کسی را که لایق این شان است انتخاب نمود.

حسنعلی خان - در این نظامنامه جدیدی که چند نفر از وکلا مامور شده اند برای نوشتن آن نوشته شده است که بطور می شود که مذاکرات مجلس رسمیت پیدا میکند و حال آنکه مجلس بدون رئیس رسمیت نخواهد داشت معض همین در چنین مواقع شخص مسن تر از وکلا را موقه بسمت ریاست انتخاب کرده و در تحت ریاست او رئیس و نایب رئیس معین می نمایند پس همینطور که شاهرزاده اسدالله میرزا گفتند قانونا مجلس رسمیت ندارد اگر یک ساعت هم رئیس نداشته باشد.

اسدالله میرزا - اینکه از برای رئیس مجلس این اوصاف را بیان میکنند در هیچ جای تاریخ

نیست گویا باید این حرف را از گوش خود بیرون نمایم و فقط رئیس باید حالت قانونی داشته باشد که نظم داخلی مجلس را بدهد و ششم مقدس و وطن دوست باشد حتی در بعضی جاها هم رئیس حق رای ندارد.

آقای میرزا فضلعلی آقا - هر گاه یکی از آقایان به بنده تعرض کند نمی خواهم جواب بدهم اما این را لابد عرض میکنم اینکه میگویند در هشت ماه اگر آقایان وکلا همدیگر را نشناختند بعد را هم نمی شناسند شناختن اقسام دارد اما اینکه او را درست از تمام جهات و حیثیات بشناسند این مسئله طول دارد و دیگر اینکه تا شخص افکار خودش را با رفقای خود معین و تصفی نکند بی ثمر است و دیگر اینکه میگویند زمان تفریح داری نیست این ایام که عزای حضرت رسول (ص) و حضرت امام حسن علیه السلام است اگر ما احترام نداشتیم باشیم دیگر چه توقع داریم که دیگران احترام نمایند و این چندروزه که ایام عزاست خوبست تأمل بشود بعد از آن رئیس انتخاب کنند.

آقای میرزا آقا مجاهد - اگر بنده است بر عرف مشروطیت و قوانین سایر جاها رفتار کرده ام است که گفته شد و همان ساعت که رئیس منفصل شد فوراً باید یک نفر را که مسن تر باشد بر ریاست موقتی انتخاب کرده و بعد رئیس و نایب رئیس را در تحت ریاست او انتخاب نمایم اگر منطای این است که باید رجوع بقانون خود بنمایم در این باب آنچه نوشته شده است معمول دارند اگر چیزی هم نوشته نشده فراداد این مجلس خودش قانون است .

حسنعلی خان - اینجا صحبت شد از اهمیت مقام رئیس این لفظ در ملکتما این اثر دارد که هر کس را گفتند رئیس ما خودمان را در مقام او کوچک می دانیم در حالتی که این طور نیست و رئیس بر ما هیچ مزیتی ندارد فقط ما باید یک نفر را انتخاب کنیم که نظم داخلی مجلس را بدهد و اگر در مسئله انتخاب ریاست حقیقه تأملی لازم است دوسه روز تأمل شود والا حالا انتخاب نمایند .

آقای شیخ یوسف - در دو ماه قبل نظامنامه داخلی مجلس را ملاحظه می کردم تقریباً اینطور می نمود که باید رئیس مجلس خیلی مراقبت در نظم مجلس داشته باشد و اقلا بیست ساعت وقت خود را صرف کردن نظام مجلس بنمایند و باید علم اداره کردن کار های پارلمان را هم داشته باشد .

آقای میرزا مرتضی قلیخان - بعقیده بنده همان طور که آقای حسن علیخان گفتند ما نباید بمقام ریاست اهمیت بدهیم مثل صدارت بلکه وظیفه رئیس خدمت باین مجلس است و این مجلس خدمت بملت نماید پس نباید بمقام ریاست اهمیت داد که بعد ها اسباب اشکال خواهد شد .

حاج شیخ حسین - بنده عرض می کنم که ماهیچده ماه است که در این مجلس هستیم و همدیگر را خوب می شناسیم و همچنین اشخاصی که تازه وکالت انتخاب شده اند از خارج با ذره بین تحقیق دقت در حال ما کرده و خوب می شناسند و عرض میکنم که امروز باید رئیس انتخاب شود اگر از امروز بگذرد رئیس انتخاب خواهد شد که بکار این ملت نخواهد خورد و شاید رای تراضی بخورد .

آقای میرزا محمود پارسال که منبع الدرله

تصفا کردند لذا کره شد گفتند باید اول رئیس انتخاب شود و ما باید برای ریاست شخصی را انتخاب کنیم قانون داخلی مجلس را بتواند اجری کند تا این که خوب بنویسد یا اینکه درشکه داشته باشد پادشاه شناس باشد و ما باید هر یک از کلاه را قابل ریاست بدانیم و یک نفر را انتخاب کنیم اگر نتوانست نظامنامه داخلی را اجرا کند فوری دیگری را انتخاب کنیم .

اسدالله میرزا - بنده عرض می کنم همانطور که گفته شد اگر از امروز بگذرد رئیس که انتخاب می شود شاید بدرد مانع شود زیرا که حالش اینگونه است یک رای صحیحی دارم اما امروز بگذرد بواسطه معاشرت با بعضی شاید تبدیلی در رای من پیدا شود و باید همین امروز رئیس انتخاب شود تا این اشکالات رخ نهد .

وکیل التجار - ما باید از این انتخاب رئیس و وزیر را سرمشق بدیم که بدانند کالسه و شرفیات را نباید ملاحظه کرد و فقط رئیس باید اوقات خود را مصروف انتظام مجلس بنماید و باید کسی که ریاست انتخاب می شود بداند که اکثر اوقات خود را در تنظیم این مجلس صرف نماید و با وزراء بدون دعوت رسمی مراده نداشته باشد و هرگاه با وزراء کار دارد در مجلس حاضر شوند .

آقا سید حسن ققی زاده - ایراد شاهزاده رفیع می شود باینکه امروز مجلس را تعطیل کنیم و در جلسه آینه هر روزی که هست رئیس را انتخاب کنیم زیرا که ما امروز رئیس را انتخاب نکنیم مجلس ختم می شود و دیگر از امروز جلسه نداشتیم که بی رئیس باشد یا نباشد پس بهتر است که با تأمل در جلسه آینه انتخاب کنیم .

آقا شیخ محمدرضا - ما که در مدرسه درس می خواندیم می گفتند کلمه یا اسم است یا فعل است یا حرف و آنچه در قانون دیده ایم نباید حرف باشد و رئیس باید نظم قانون مجلس را بداند و نظامنامه داخلی را اجرا کند و رئیس را که انتخاب می کنیم باید کسی باشد که حس ملیت و قومیت داشته باشد تا بتواند قوانین مجلس را اجرا کند و عرض میکنم که کسی که سابق آن استبداد را خورده نباید انتخاب شود زیرا که این قسم رئیس باز جمعی را دور خود جمع نموده و اسباب ضدیت میشود پس باید بدقت و تأمل انتخاب شود .

حاج سید عبدالرحمن شهشانی - مادامیکه انان خالی از بعضی مقدمات و صاف است گمانم این است که اگر رئیس امروز انتخاب شود بهتر است .

حسین قلی خان نواب - اگر این مسئله انتخاب رئیس سابقه دارد دیگر نباید مجلس را معطل کرد در زمان استعفای صنیع الدوله چه کردند حالا هم باید همانطور رفتار شود .

نایب رئیس - آن وقت گویا پنج شش روز طول کشید .

آقا سیدعلی ققی - اولاً بنده با اشخاصی که میگویند باید صبر کرد هم عقیده هستم و ثانیاً اشخاصی که قول آنها را که میگویند حالا باید انتخاب شود صحنه میگذازند این تصحیح را بنده قبول نمیدارم بلکه آنها حرف هر دو طرف را میگویند صحیح است ثالثاً اینکه میگویند مقام ریاست اهمیت

ندارد بنده عرض می کنم خیلی اهمیت دارد و کسانی که به خارج رفته اند میدانند که در همه جا مقام ریاست اهم است پس باید چند روزی صبر کرد و یک نفر از روی دقت انتخاب شود .

اسدالله میرزا - اینکه گفتند صدمین را صحیح میگویند بنده اعتراض دارم دیگر اینکه آقای تقی زاده گفتند پس فردا بنده عرض میکنم که بریز و وزیر امور خارجه را بنابود برای توضیح صمیمت کراف بندر عباس بمجلس بخوانید در صورتی که این مسئله را تلگرافا از لندن خبر میدهند و هنوز وزیر امور خارجه از این مذاکرات مجلس خبر ندارد و رئیس باید امروز صدمین شود که از این قبیل مطالب معطل نشود .

آقا حاج امام جمعه - اختلاف آراء از برای وکلا چنانچه دیروز عرض کردم صعب نیست ولی احترام بر یکدیگر صحیح نیست اینکه گفته شد ایام عزاست و باید تعطیل شود صحیح است ولی اتفاقات فوری که در مملکت واقع میشود نباید معطل کرد در مسئله انتخاب رئیس چنانچه حاج شیخ حسن فرمودند بعد از خطا و اقرب بصواب این است که رئیس امروز انتخاب شود (اکثر از وکلا گفتند صحیح است)

آقا سید حسن ققی زاده - هر وقت گفتگوی انتخابات در مجلس میآید بنده این مطلب را تشریح کرده ام که در ممالک مستبد ملت چنین می دانند که باید پادشاه از همه کس فاضل تر باشد و تمام سعادت مملکت بدست شاه است و غیر از این چیز دیگر را نمی دانند زیرا که رای در دست یکی است و همچنین انتخابات مجلس هم باعث سعادت و شقاوت مملکت است در ممالک مشروطه در انتخاب کمیسیونها و انتخابات عمومی و انتخاب ریاست و غیره باید اشخاصی که می خواهند انتخاب نمایند از همه چیز صرف نظر کرده و اقراض را کنار گذاشته شخص متدین را انتخاب نمایند در این صورت در انتخاب رئیس علاوه بر تدبیر بطوری که گفته شد باید کسی باشد که قانونی باشد و کارکن باشد و یک اندازه هم در اداره کردن پارلمان عالم داشته باشد که بتواند درست اداره نماید و اهتمام در کار داشته باشد و این گفته که یک سال و نیم است ما را معطل کرده (که وحی منزل نیست) گفته نشود و در مقابل کار امروز را بفردا بیندازد متعصم در این است بجهت اجرای این مسئله دو روزی بعد انتخاب شود بهتر است .

حسینقلی خان نواب - صورت مجلس را خواهد به پیش در ماده صنیع الدوله چه قسم رفتار شده همان طور رفتار شود .

اسدالله میرزا - صنیع الدوله چند روز بمجلس نیامد ولی رسمیت نداشت آرزوی که استعفا نامه ایشان بمجلس آمد همان روز انتخاب کردند .

نایب رئیس - چند روزی گذشت چنین نیست (در این موقع رای گرفته شد باین طریق که هر کس انتخاب رئیس را امروز لازم میدانند ورقه سفید بیندازد و هر کس رای دارد که دوسه روز بماند ورقه آبی بیندازد و اکثریت آراء بر امروز شد و انتخاب شروع شد)

حسین قلی خان نواب - شوالی دارم که اگر در آینه چنین اتفاقی بیفتد آیا همین ترتیب

را معمول میدارند یا باز بواسطه مذاکرات اوقات مجلس ضایع میشود این مسئله در همه جا معمول است که هر کاری در سابق اتفاق افتاد همان را بعداً در مواقع امثال آن معمول میدارند .

اسدالله میرزا - بعد از آنکه ریاست صدمین شد ممکن است یک ماده قانونی در این باب وضع شود و بعداً بآن عمل نمایند .

نایب رئیس - بنی در این باب در قانون انتخابات چیزی نوشته نشده باید بعداً یک ماده در این خصوص وضع شود .

سنان الحکماء - بجهت اینکه در آخر انتخاب دوچار اشکال دیگر نشویم لهذا توضیح می خواهم در این انتخاب باید اکثریت نامه مناظ باشد یا اکثریت نسبی .

نایب رئیس - بموجب نظامنامه داخلی اکثریت نامه مناظ است .

در این موقع برای انتخاب رئیس سه دوقه رای گرفته شد در دوقه اول دووم اکثریت نسبی و دوقه سیم با اکثریت نامه که شصت رای بود

مخبر الملک - ریاست انتخاب شد و بعداً کره از جلسه بعد شد و بمناسبت ایام عزای که باید تعطیل باشد پس از قدری مذاکره بنا شد دوقه تعطیل شده و روز شنبه را برای جلسه بعد نایب رئیس صدمین کردند . (مجلس ختم شد)

مذاکرات روز شنبه

دویم شهر ربیع الاول

دارالشورای ملی

خلاصه مذاکرات روز یکشنبه ۲۶ صفر را آقا میرزا مرتضی قلیخان قرائت کردند .

نایب رئیس - البته خاطر آقایان و کلاهی محترم مسبوق است بعد از آنکه هیئت مجلس مقدس جناب مخبر الملک را بر ریاست انتخاب کردند بایشان اطلاع دادند که برای ریاست مجلس مقدس انتخاب شده اند و باید در جلسه آینه بسمت ریاست در مجلس مقدس حاضر شوید و بعد هم از وکلا بمنزل ایشان رفته بودند اما ایشان بعضی ملاحظات قبول ننموده اند یا بملاحظه نفاقت مزاج یا علت دیگر از ریاست مجلس خود را مستعفی داشته حال رأی مجلس چیست .

حاج سید باقر - آباحق دارند که قبول نمایند .
نایب رئیس - البته کسی را نمی توان مجبور نمود .

حاجی شیخ حسن - رسماً باید جناب مخبر الملک استعفای خود را اظهار دارند .

مخبر الملک - بنده کمال تشکر را دارم از حسن ظنی که آقایان نسبت بنده اظهار داشته اند و بسمت ریاست انتخاب گردانید و کمال امتنان را هم حاصل نمود ولی چون خودم ملاحظه میکنم می بینم که نمی توانم از عهده این خدمت برآیم لذا مستعفی هستم بنده را از این خدمت معاف داشته دیگری را انتخاب نمایند .

نایب رئیس - چون میگویند که نمی توانم اظهار عجز میکنم نمیشود ایشان را مجبور نمودم مگر اگر صلاح می دانید شروع بان انتخاب رئیس بنمائید یا می خواهید انتخاب رئیس را موقوف بر روز دیگر بنمائید